

in scriptura. nam Dani. 3. dicitur de Deo, *Qui noſti omnia, noſquam ſant.* & Apoc. 21. dicitur: *Et abſorbet omnem lacrymam ab oculis eorum,* quæ propoſitio eſt de futuro contingenti ſingulari, & ibid. aſſertur eſſe veram, unde Joanni dicitur, *ſcribe, quia hæc verba fideliffima ſunt,* & vera, & paſſim habentur tales propoſitiones, & prophetiæ, quæ ſunt determinatè veræ, aliter Deus potuiſſet menti-ri, & nos decipere, quod eſt impium; eo vel maxime, quod multa ſub iuramento per prophetas ſua, tanquam vera promulgavit, & ipſe Chriſtus ore proprio, ut cum Petro prædixit trinam negationem, & lacroni poſſeſſionem, & ingreſſum Paradifi. Tum quia Deus ab æterno præſcivit omnia futura, non modo ſub diſtinctione, quod forent, vel non forent, nam hoc modo à nobis præſcitur, nec proprie eſſet præſcientia, ſed cognitio quedam conſuſa, & imperſecta, præſcivit ergo determinatè iuxta illud Pſalm. 138. *noſtraſiſti omnes cogitationes meas de longe, & omnes vias meas prævidiſti,* igitur ab æterno propoſitiones fuerunt determinatè veræ, vel falſæ, ergo quando nos illas pronunciamus, ſi erant conformes illis in mente divina ab æterno exiſtentibus, erunt veræ, ſi diſformes, falſæ; neque dicat cum Cather. hæc propoſitiones eſſe Theologicè veras, non Logicè; quia illæ propoſitiones antecedenter ad divinam cognitionem habent determinatam veritatem, vel falſitatem non enim idem ſunt veræ, quia ſic cognoscuntur, ſed verè cognoscuntur à Deo, quia ſic ſunt in ſeipſis, five hæc inſallibilem veritatem divina ſcientia habeat ex coexiſtentiâ futurorum cum æternitate, five ex ideis, five à decretis divinis parum reſert, in præſenti enim querimus factum, non cauſam, & modum facti. Quod ad hæc pot-eſt probari, quia quod non eſt determinatè in ſe verum, vel falſum, non eſt cognoscibile, quare ſi futura cognoscuntur à Deo, erunt determinatè cognoscibilia, & quamvis nos non cognoscimus de-terminatè, & certè, non ob id negari debet illis determinata veritas, vel falſitas, nam etiam multas de præſenti, & neceſſarias cerèd neſcimus, & tamen in ſeipſis habent determinatam veritatem, aut falſitatem.

54 Secundo, prob. hæc propoſitiones ſunt determinatè conformes, vel determinatè diſformes proprio obiecto, quando proferuntur, ergo ſunt determinatè veræ, vel falſæ, conſequenter patet ex definitione veritatis, & falſitatis. Antec. prob. hæc propoſitio *Antichriſtus erit,* ſignificat Antichriſtum fore in certo tempore futuro, in quo neceſſario vel erit, vel non erit Antichriſtus, medium non pot-eſt dari, ſi erit, iſta propoſitio eſt conformis, ſi non erit, eſt diſformis. Nec obſtat nos neſcire determinatè an ſit vera, vel falſa, nec abſentia obiecti officii, aliter nec propoſitiones de præſenti, neque de præterito erant determinatè veræ, vel falſæ, ſi obiectum ignoretur à nobis, vel ſi abſens, ut in illis de præterito. Si dicat, ut eſt ſectus ſi futurus, requiri determinationem cauſæ liberè ad illum producendum, quia ſi eſt adhuc indeterminatè, & in æquilibrio diſpenſa, effectus nequit dici, quod erit, vel non erit, hoc enim habet à determinatione cauſæ, at in probatione propoſitionis de futuro, cauſa eſt indeterminata, & ideo etiam effectus intelligitur indeterminatus eſſe, vel non eſſe, & conſequenter propoſitio erit indeterminata vera, vel falſa, quod non evenit in propoſitionibus de præſenti, & de præterito, quod in ſua ſignificatione involvunt determinationem cauſæ.

Contra, propoſitio de futuro, licet nunc proferatur, in qua cauſa eſt indeterminata, tamen non ſignificat obiectum pro nunc, ſed pro tempore futuro, in quo neceſſario cauſa eſt determinata ad producendum, vel non producendum, & effectus ad eſſe, vel non eſſe, ergo nunc propoſitio erit determinatè conformis, vel diſformis, ſi enim non involvet determinationem cauſæ, ſed indeterminatam, ſeu potentiam, quam habet ad producendum, vel non producendum, quia talem potentiam habet cauſa in probatione propoſitionis, ſequeretur, quod illa propoſitio non eſſet de futuro, ſed de præſenti, non de inſeſſe, ſed modalis de poſſibili, non contingens, ſed neceſſaria, prob. ſequela, ſi enim hæc propoſitio *Antichriſtus erit,* ſignificat Antichriſtum, ut poſſibilem produci, vel non produci, & ſub indeterminata cauſa de poſſibili (non enim poteſt dari aliqua cauſa, quæ ſi indeterminata indeterminata de inſeſſe, nam quilibet vel agit, vel non agit) ergo faceret hunc ſenſum, Antichriſtus poterit produci, & non produci, ſeu poſſibile eſt, Antichriſtum produci, & Antichriſtum non produci, quæ propoſitio eſt modalis, & neceſſaria, & per conſequens abſolutur copia à temporis differentia, & erit etiam præſens, quia talis potentia modo reperitur in Deo, aut in cauſa. Tum quia adhuc haberemus intentionem, quia illa propoſitio eſt determinatè vera quoad utrumque partem, nam eſt copulativa ad quam requiritur veritas utriuſque cathgoricæ, nec eſt contra-dictoria, quia negatio non cadit ſupra modum, ſed ſupra dictum, ut diximus tr. 2. c. 5. & 9.

55 Tertio prob. hæc propoſitio *Antichriſtus erit,* vel eſt determinatè vera, & habetur intentionem, vel non erit vera, ergo non erit Antichriſtus, patet conſeq. ideo propoſitio affirmativa non eſt vera, quia eius ſignificatum non ita ſe habet à parte rei, ut exprimitur per propoſitionem, aliter eſſet conformis, & vera, ſi ergo Antichriſtus non erit à parte rei, ergo contradictoria illius affirmativa eſt vera, ſed cum eſſe indiſſerens obiecto, ut eſt à parte rei. Tum quia nequit obſiſtens cras neque eſſe, neque non eſſe, & non eſſe, nequit enim Antichriſtus cras neque eſſe, neque non eſſe, ſed vel erit, vel non erit cras, ergo neque propoſitio de futuro exprimens exiſtentiam cras ſine Antichriſti poteſt eſſe indiſſerens ad veritatem, & falſitatem; aliter ſi non eſſet verum dicere *Antichriſtus cras erit,* neque *Antichriſtus cras non erit,* poterit inferri, ergo Antichriſtus cras neque erit, nec

que non erit, quia ex propoſitione copulativa, cujus partes ſunt due ſingularis negativæ, valet conſequenter ad cathgoricam ſingularem negativam de prædicato copulato ex prædicatis partium copulativæ, ut Petrus neque currit; neque Petrus loquitur; ergo Petrus neque currit, neque loquitur; & ſic due contradictoriæ eſſent veræ, vide Greg. cit.

Contra illam veritatem arg. Tum quia ſi propoſitiones de futuro contingenti hæberent determinatam veritatem, ſequeretur, Deum aliquando diſſe falſum, quia multa per Prophetas prædixit ut even-tura, quæ tamen non fuerunt in eſſe poſita ut cum Iſa. 28. prædixit Ezechia: *Diſpone domum tuam in morituris,* & Joſ. *Adhuc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur,* & tamen neque mors Ezechia, neque ci-vitatis ſubverſio contigit. Tum 2. Futurum ut contingens de ſua ratione formali eſt indiſſerens ad utrumlibet, ergo de ſua ratione formali eſt indeterminatum, ergo nequit verè concipi, ut determina-tum, Tum 3. ſi hoc eſſet, ergo futura neceſſario evenirent, quia ſi poſſent non evenire, illa propoſitio poſſet fieri falſa, ponatur ergo, quod non eveniant, queritur, quando propoſitio quæ erat verè incipit eſſe falſa, non quando eſt vera, quia nequit eſſe ſimul vera, & falſa; non ante, vel poſt, quia quod eſt aliquando verum, ſemper eſt verum, Tum 4. nulla eſt differentia inter propoſitionem neceſſariam, & con-tingentem, quia ambe eſſent ſempiternæ veritates. Tum 5. omnia immutabiliter evenirent, & per conſequens fruſtra eſſent conſultationes de reb. futuris, ut arguit Ariſt. Tum 6. ſi Deus determinatè cognosceret futura contingenti, quia hæc poſſunt aliter ſe habere, ſequitur, quod Deus poſſet decipi, nam ſi Deus novit Petrum ſelſurum cras, & non ſedebit, Deus decipitur, ergo ſi novit Petrum ſelſurum cras, & poteſt non ſedere, Deus poſſet decipi, quia ſicut ad duas de inſeſſe ſequitur concluſio de inſeſſe, ita ex una de inſeſſe, & altera de poſſibili ſequitur concluſio de poſſibili. Tandem eſt authoritas Ariſt. negativæ de futuris contingentiſus dari poſſe determina-tam veritatem, vel falſitatem.

56 Reſp. hæc rationes non ſolum aſſerere à nobis, ſi valerent, notiſſimam certam futurorum, ſed etiam à Deo, unde Cicero lib. 2. de di-vin. his permotus omnem Deo futurorum præſcientiam negavit, quapropter ab omnibus Catholicis ſolvi debent. Ad 1. igitur dicimus propoſitiones illas non eſſe de futuro abſolute, ſed condi-tionato, ſenſus enim eſt, quod Ezechiel debebat mori inſeſſe ordine, & curſu ſecundarium cauſam, & Ninive deſtrui, niſi egiſſet pen-itentiam, quod de illis ſimilibus eſt dicendum: quia ergo eventus illi debebant poni in eſſe dependenter à conditione, iſta ſubſtantia, aſſeruntur illi, & per conſequens Deus non præſcit falſum. Ad 2. dicimus futurum ut contingens eſt indeterminatum in determi-natione de poſſibili, quatenus poteſt poni, & non poni in eſſe, & in hac determinatione conſiſtit formalitas contingentia; dicitur tamen determinatum determinatione de inſeſſe, quæ ſtat cum indetermi-natione de poſſibili, & contingentia, ſicut contingens, quia quod exiſtit, eſt determinatum de inſeſſe, dicitur tamen contingens, quia po-teſt non eſſe. Ad 3. concedimus propoſitionem de futuro, ſemel quod ſit vera, eſſe ſemper veram, ſed diſtinguimus de neceſſitate, nam eſt duplex, una dicitur abſoluta, ſimpliciter, antecedens, & conſequens, & eſt illa, quæ cadit inter duo extrema ex propriis iſtorum naturis; ut quod homo ſit animal, alia dicitur ex ſuppoſi-tione, ſecundum quid, conſequens, & conſequentia, & eſt, quæ aliquibus convenit facta ſuppoſitione alterius, ut ſi Petrus currit neceſſario movetur; ad arg. dicimus futura neceſſario evenire neceſſitate conſequentia, ex ſuppoſitione, & in ſenſu compoſito ſim-pliciter, determinatione cauſæ ad agendum, quæ ſtat cum libertate, quia ſupponit uſum liberi arbitrii. In cauſa ſed determi-nantis ad produciendum, non neceſſitate abſoluta, & conſequens, & in ſenſu diviſo. Ad 4. neg. ſequela, quia poſſitiones neceſſarie dicitur ſempiternæ veritates abſolute, & neceſſitate ſimplici-ter, quia non ſolum ſunt ab æterno veræ, ſed neque poterant non eſſe veræ, contingentes ab æterno fuerunt veræ ex ſuppoſitione, unde poterant reddi falſæ, ſi cauſa eſt determinatè ad oppoſitum. Ad 5. neg. ſeq. quia futura eveniunt immutabiliter ex ſuppoſitione, non ſimpliciter, quod ſufficit, inquit Doct. ſit. p. cum poſſit abſo-luta pars altera contingere. Ad 6. reſpondet idem ſit. Q. & Y. breviter tamen dicimus, quod ſi contingentia non evenirent, nec Deus illa cognosceret, nec poſſet cognoscere propter inſallibilitatem ſcientiæ divinæ; quia futurum ut ſic non ſubiequitur actum divinæ cognitionis, imò concipitur antecedere, prius enim futurum eſt ſu-turum per decretum divinæ voluntatis concipitur illud produci, & poſtea intelledus divinus illud dicitur concipi ut futurum; quare ſi non eſſet futurum, non poſſet terminare actum divinæ cogniti-onis, & per conſequens nec Deus decipi poſſet, nec valer paritas de inſeſſe, & de poſſibili, quia falſi eſt rem cognoscere aliter ac ſi poſſe falſi eſt poſſe ſe cognoscere rem, quæ potentia non eſt in Deo, non enim ſequitur res poſſe non eſſe, ergo Deus poteſt rem cognoscere aliter ac ſi, ſed bene ſequitur, ergo poteſt cognoscere rem non eſſe, vide Scot. cit.

57 Ex quibus deducitur futura contingentiæ, etiam ut ſcita à Deo, non eſſe abſolute neceſſaria, nam hæc neceſſitas, ex duplici capite poſſet provenire, vel ex ratione futuritionis, vel ex Dei præſcientia (ut ad præſens ſpectat (non ex primo, quia futuritio non mutat naturam effectus, prius enim eſt effectum produci debere in aliqua temporis differentia, cui dicatur præſens, poſtea quia hæc pars alia habet antecedentes, reſpectu quarum dicitur, id eſt eſſe effectum etiam dicitur futurum, quare cum futuritio conſequatur naturam effectus, ſi effectus eſt contingens in ſe, & liberè producibilis etiam ut uſ-

ut futurus erit contingens, & liberè producibilis. Neque ex divini præſcientia poteſt neceſſitas ſimpliciter, & abſolute provenire, quia hæc etiam ſe habet ut conſequens, & relinquat effectum in ſuo proprio eſſe conſueti; exemplum apertiffimum addo ſolet à Theolo-gis, ſi quis loquatur in platea videatur à Petro exiſtere in aliqua do-mo, certum eſt, quod ille liberè manet ibi, & loquitur, tranſire po-ſt recedere, vel non loqui, etiam tunc à Petro videatur, nam hæc viſio non imponit illi neceſſitatem manendi in platea, & lo-quenti, nam ſe habet ut conſequens, locutio vero ut antecedens, & in ratione obiecti, & tamen in ſenſu compoſito, ſcilicet ſuppoſi-to, quod ibi permanet, & loquatur, neceſſario videretur à Pe-tro neceſſitate conſequentiæ, & ſuppoſitionis; quæ ſtat cum liber-tate.

58 Quomodo autem etiam cum decretis divinæ voluntatis, qui-bus ab æterno præſcivimus omnes actiones à voluntate creata futuras, bene coherere eorum libertas, ſpectat ad Theologum explicare, nec nos in meſem alienam manum mittere volumus. Nobis ſem-per valde placuit modum, quem tradidit in ſuis doctiffimis manuſcri-ptis traſt. de Concordia cauſæ primæ cum ſecundis P. Mag. Joſeph Neapolis traſt. de ſententiarum extremis eorum, qui po-nunt divinam voluntatem omnino antecedenter ad noſtram præſcri-beret, & aliorum eſt contra aſerentium præſentis præſentis præſentis, quatenus divinus intelledus in priori ſigno rationis præſentis, quod eſt factura creata voluntas in hoc, vel illo rerum ordine, media graditur via ex Scoto deſumpta ponendo divina de-creta non merè antecedentia, & præſcientia à noſtra determina-tione cum primis, nec merè illam conſequentiæ cum ſecundis, ſed concomitantia, quam concomitantiam reſolvit in continentiam eminentialem iſtus voluntatis creatae in voluntate divina ſecundu-m totam eius virtutem, & differentiam agendi, ratione cuius ſtatueri poteſt, quicquid creata voluntas factura eſt in quolibet re-tur ordine, nulla præmiſſa ſcientia media de effectibus ab ea futu-ris, ſed ſola ſimpliciter intelligentia de effectibus ab ea poſſibilibus; quam ſententiam quamplures ex noſtra Religionis eruditiffimi viri amplexi ſunt, & inter alios P. Mag. Anteus Saxius & S. Joanne alce-rius noſtrum Præceptor humaniſſimus, & nunc Archyepiſcopiſſi Bo-noniensis Metaphyſicus publicus, dum olim in hoc Patevino Colle-gio Regentis munere fungeretur, eam legit, & firmiſſimis ratio-nibus adhuc munivit, & ampliavit. Et eandem poſtea typis tradi-dit P. Vulpes in ſua Summa tom. 2. p. diſp. 30. & tom. 1. p. diſp. 6. & 7. hinc igitur Auctorem legat, qui hujus ſent. caput heri ca-pit.

Ad auth. Ariſt. aliqui ipſam abſolute negant, ut à fide, imò à natu-rali ratione aberrantem, ita ex Recentioribus Vaſq. Suar. Conim. Hurt. Amic. Arias, & alii. Quidam vero nuntur ipſam explicare, & ad bonum ſenſum reducere, unde aſerunt non negaſſe abſolute dari de propoſitionibus contingentiſus determinatam veritatem, vel falſitatem, ſed negaſſe veritatem neceſſariam; vel ſecundo quod negavit determinatam veritatem, vel falſitatem quoad rem, non ſim-pliciter, vel tertio negavit ab illis determinatam veritatem, aut falſi-tatem, ut conſiderantur non in ſeipſis, ſed in cauſis, quæ ante produ-ctionem indeterminatè concipiuntur ad producendos effectus, vel non producendos, quod ſenſu effectus illi non habent determinatam eſſe neque determinatam veritatem poſſunt cauſare.

Q U Æ S T I O I I I

De regulis bonæ prædicationis ad veras enunciationes efficiendas.

59 Prædicatio eſt unius de alio enunciatio, & attributio, & quia non niſi in terminis concretis, vel abſtractis exercetur, ideo ſupponendum ex 1. p. Inſtit. tr. 1. c. 3. quid ſit terminus concretus, & abſtractus; concretus eſt, qui formam ſignificat non per ſe ſtan-tem, ſed ut alteri adiacentem, quod ex modo ſignificandi concer-nit; abſtractus, qui ab illo abſtrahit, & ſolum formam in ſe, non ut alteri adiacentem ſignificat; & quæ termini poſſunt unum, & plura conſignificare, & concernere præter proprium formale ſigni-ficatum, conſequenter multiplex poteſt fieri abſtractio.

Hinc notat Doct. r. d. 5. q. 1. A. quod aliter fit abſtractio in ſub-ſtantiali, aliter in accidentibus abſolutis, & aliter in relativis, in ſub-ſtantialiſus enim concretis, quia dant intelligere ſuppoſita, in qui-bus reperitur ſignificata formalia, una abſtractio poteſt fieri ſi licet à ſuppoſitis, ut homo formaliter ſignificat naturam humanam in ſuppoſitis, ſcilicet in Petro, Sorte, &c. unde pro illis aliquando ſupponit, at humanitas abſtrahit ab illis, & ſolum ſignificat homi-nis quidditatem. & dicitur terminus ultimatè abſtractio abſtra-ctio abſoluta poſſunt duo concernere, puta ſubiectum, cui inhe-rent, & propria individua, hinc duplex fit abſtractio, ut etiam di-citur concretum ad ſubiectum, puta parietem, pro quo etiam ali-quando ſupponit; at abſedo præſcientiâ à concrectione ad ſubiectum, & ſolum dicit qualitatè illius coloris, & ſiſe vocatur à Modernis abſtractum phyſicum; at tamen quia, ut ſiſe reſpicit propria indivi-dua hæc, & illam albedinam; poteſt fieri ulterior abſtractio dicen-do *ratio abſcedens, vel albedines,* quæ ſolum dicit quidditatem pu-ram albedinis, & eſt abſtractum metaphyſicum, & terminus ulti-matè abſtractus. Reſpectiva tandem poſſunt pro pluribus ſupponere, nam cauſa concernit ſubiectum, ſcilicet ignem; poteſt dari ter-minus abſtrahens à ſubiecto, ſcilicet potentia cauſandi, quæ licet

pro ſubiecto non ſupponat, poteſt tamen fundamentum, ſcilicet calo-rem, quo ignis calefacit aquam, connotare; deinde poteſt dari terminus ab illo abſtrahens, qualis eſt cauſalitas; calor enim non eſt cauſalis, & tandem, quia cauſalitas reſpicit hanc, & illam cauſalitatem in individuo, poteſt ab illis fieri ultima abſtractio dicendo *ratio cauſalitas.*

60 Et quia ex hac doctrina de abſtractionibus pendet ſolutio huius queſtionis, non bene percepta, cauſa fuit, quod Didac. à Jeſu intelligibilem, imò ridiculam putavit noſtram ſententiam, id eſt, quod diſtinguit eſſe expendenda. Not. igitur eſt, quod quamvis Scotus cit. unicam tantum poſuerit abſtractionem in ſubſtantiali, re vera tamen plures ſunt admittendæ, ut in accidentibus abſolutis, ſicut non una, ſed plures ſunt concrectiones in ſubſtantiali, ut monet ipſe Scot. d. 5. cit. E. in illo extra, & in 3. d. 7. q. 1. ad 2. & advertit Barg. 2. d. 5. q. 1. non ſolum enim dantur in ſubſtantiali concreta ad ſuppoſita, verum etiam dantur concreta ad ſingularia, ſingulare namque eſt realiter à ſuppoſito diſtinctum, ut patet in Chriſto, in quo eſt natu-ra humana cum ſingularitate, ſed abſque propria ſuppoſitalitate, & per conſequens quamvis homo ſit concretum ad ſuppoſitum, & humanitas præſcindat, & abſtrahat ab illo, non ob id tamen debet humanitas dici ultimæ abſtractæ proprie loquendo quia reſpicit ſingularia; & pro illis poteſt ſupponere, ſicut abſedo in communi dicitur concretum ad ſingularia propria, quæ tamen ſunt extra-ſubſtantialem rationem formalem, hinc poteſt fieri ulterior abſtractio con-ci-piendo humanitatem præciſe ſecundum propriam rationem forma-lem, & talis conceptus erit ultimæ abſtractus, poteſtque vocari ratio quidditativa humanitatis ſicut in abſedo dicitur, vel abſcedi-tas, vel quidditas abſcedens, nec ulterius progreditur intelledus in abſtractionibus; quamvis enim poſſet ab humanitate abſtrahere ratio-nem generis, vel differentia, nil reſert, quia in tali abſtractione non concipitur amplius humanitas, ſed animalitas, vel rationalitas, ideoque rectè conceptus quidditatis humanitatis præciſe dicitur ultimæ abſtractus in ordine ad humanitatem, quia tali conceptu concipitur præciſiffimè ab omni eo, quod eſt quocunque modo extra rationem quidditatis, in quo conſiſtit formalitas ultimæ abſtractæ, ex d. 5. cit. C. Similiter in generibus dicendum, quod ſit duplex concretio, & ad inferiora ſpecifica, & ad propria ſingularia genera, unde animalitas licet abſtrahat à ſpeciebus, concernit adhuc individua generica, hanc ſcilicet, & illam animalitatem, pro quibus ſupponit.

61 Ratio vero, cur Scot. d. 5. cit. aſſeruerit in ſubſtantiali unicam tantum eſſe abſtractionem, eſt, ut notat Barg. quia ſubſtantia non abſtrahit à ſuppoſito alieno, ut faciunt accidentia, quorum ſuppoſi-ta, & fundamenta ratione alterius prædicantur, ſed à proprio ejuſdem prædicamenti, ſumendo ſuppoſitum largè prout convertitur cum ſingulari, & quamvis in Chriſto humanitas abſtrahat à ſuppoſito divino, tamen divinum ſuppoſitum ibi ſerit vires proprii ſuppoſiti creati, quod ſufficit, ut notat Lich. ibid. niſi velimus dicere tunc loqui de ſuppoſitis, ad quæ natura habet aptitudinem, quale eſt ſolum creatum. Quare eſt abſtractio in ſubſtantiali à ſuppoſito, quæ habet plures gradus, unus eſt à ſuppoſito incomunicabili, alter à ſingulari; non curvat autem Doct. hos gradus diſtinctè aſſignare, quia factis erat ipſi exemplificare de abſtractione à ſuppoſito, ut poſ-ſet explicare ultimam abſtractionem divinæ eſſentia; quæ cum ſit ſingulariſſima, unicam tantum admittit abſtractionem, imò quaſi ſuppoſitum humanitatem eſſe ultimæ abſtractam; at in 3. cit. ſatis expreſſe innuit hanc multiplicem abſtractionem, & in illo extra diſtinctè quintæ.

Notanda eſt etiam differentia, quæ reperitur inter abſtracta ſub-ſtantialia & accidentalia, quod accidentalia media abſtractione abſ-tracta concernunt, ſi ſunt generica; non ſolum propria individua generica, ſed etiam ſpecies, ut color poteſt ſupponere, & pro hoc, vel illo colore, & pro abedine, vel nigredine, unde eſt diſtributus per differentias eſſentiales in ſpecie, ratio eſt, quia ut ſe habet rationem ſubſtantialiſus ſubſtantialia, eſt ſuppoſitum, ut explicatum eſt diſp. 5. q. 1. ar. 4. ad ab-ſolutum, eſt generica ſint ſolum ſupponunt propriis individuis, non pro ſpeciebus, ut animalitas pro hac, vel illa anima-litate, non pro humanitate, vel equitate, & hoc, quia ut ſi in proprio conceptu eſt pars, cum non ſe habeat in ratione totius habentis, pars autem non poteſt de toto prædicari, ſed bene de individuis propriis, ut eſt videre in partibus phyſicis, anima enim non prædi-catur de vivente, ſed de hac, vel illa anima; unde diximus diſp. cit. naturas genericas, cum de individuis generis prædicantur, habe-re rationem ſpeciei, non generis.

62 Ex his ergo terminis concretis, & abſtractis multæ, & diverſe conſtituunt prædicationes, ſed nimis longum eſſet reſerere omnes prædicationis diſviſiones adductas à DD. principaliores tanquam, & illas, de quibus præcipue in Inſtit. Log. nulla facta eſt mention, nam de prædicatione per ſe, & per accidens, naturali, ſeu directæ, & innatu-rali, ſeu indirectæ factis diximus in 2. p. Inſtit. tr. 1. c. 3. ſimiliter di-ſviſiones enunciationis ſunt etiam diſviſiones prædicationis de quibus 1. p. Inſt. tr. 2. & tandem de prædicationibus aliqua diximus diſp. 2. qu. 8. art. 2. cum de prædicationibus ſecundarium intentionem de primis, & de ſeivnicæ locuti ſumus.

Thomile commaniter dividunt prædicationem in identicam, diſ-ſimilam, & mediam; prima eſt, in qua idem enunciatur de ſeipſo, ſecunda, in qua prædicatum cum nullam habet connexionem cum ſubiecto, ut homo eſt lapis, homo non eſt equus; media, in qua extrema habent aliqualem connexionem, ſed non totalem identita-tem.

de toto predicari. Sed quia haec ratio non concludit in divinis nam abstracta, est a communicatione cum subjectis praedicantibus, habent tamen in se unde possunt identificari, scilicet, scilicet, infinitatem, idcirco propositiones, in quibus abstracta dicuntur de concretis in divinis, sunt vere identitae.

73 Dices, istae sunt vere abstrahuntur ab accidentibus, ens est entitas, ens est bonitas, genus est universalitas, & tamen accidens, & cetera praedicata sunt abstracta. Resp. de rigore sermonis omnes illas propositiones esse falsas, quod maxime offenditur in prima, nam ly accidens proprie non est concretum ad subiectum, aliter esset verum dicere, lignum est accidens, sicut est verum, lignum est album, quod magis declarabitur ex mox dicendis.

74 Circa secundam partem certum est primo in divinis quando saltem unum extremum est infinitum, tales praedicationes esse identitae veras propter rationem saepius replicatam. Deinde secundum omnes admittuntur istae praedicationes in abstractis accidentalibus media abstractione, quando se habent ut superius, & inferius, ut albedo est color, est qualitas, &c. quia non sunt ultimae abstractae, & superiora in ordine ad inferiora se habent, ut concreta, cum illa concurrant, & per modum totius, ut in primo, quod dicebamus. Insuper fieri omnes concludit propositiones in quibus abstractum genericum praedicatur de abstracto differentiali, vel est contra, esse falsas, ut animalitas est rationalitas, & e converso, quia intantum unum de altero praedicatur, in quantum univertur in specie, quam notionem concernunt per nomina concreta, & a qua per abstracta praecedunt, ergo ut abstracta non possunt adinvicem praedicari. Idem quoque esset dicendum de abstractis, quae in ordine ad alia accidentaliter praedicari nata sunt, ut humanitas est albedo, vel albedinitas, nisi quod Valq. 1. p. disp. 130. cap. 3. limitat hanc veritatem, praecipue quando per praedicatum abstractum denotatur officium, & adus subiecti abstracti, ut rationalitas est differentia, visibilitas est proprietas, &c. Major difficultas est de abstractis genericis, & specificis, an illud possit de illo praedicari, praecipue in substantiis, in accidentibus quoque loquendo de abstractis ultimatis, item an abstractum differentiale possit de specifico dici, ut humanitas est animalitas, est rationalitas, albedinitas est coloritas, &c.

75 Hurr. d. 3. Log. sed. 3. concedit tam genericum, quam differentiale abstractum verum dici de specifico, quem sequitur Averr. q. 24. Log. sed. 4. at Blanc. disp. 2. sed. 17. hoc solum de Averno concedit. Alii distinguunt, quod abstracta superiorum possunt dupliciter considerari, vel ut in consilio continent rationes, & perfectiones inferiorum, & ut sic possunt de illis praedicari, vel secundum gradum praecipuum, quem formaliter dicunt, & ut sic falso praedicantur, ita Mas. sed. 4. de univ. q. 6. Soto q. 3. Sanchez lib. 3. q. 13. Suarez disp. 6. Met. sed. 10. Didaeus a Jesu disp. 5. q. 2. dub. 2. Compl. disp. 6. q. 2. & alia quibus parum distant Fonseca. 5. Met. q. 13. sec. 4. & Jo. de S. Th. 2. p. q. 5. art. 4. dicentes abstracta, si specificative humanatur, confusis dicere rationes inferiorum, & posse ut sic praedicari de illis, si vero reduplicative, ut substantiam conceptu praecipuo, in hoc sensu non posse praedicari de inferioribus. A mic. tr. 4. q. 9. dub. 5. istas praedicationes, tanquam probabilis dictum asserit esse falsas, solum concedit illas, quibus abstracta dicuntur de suis immediatis inferioribus, sub eadem abstractione, & nomine significatis, ut haec humanitas est humanitas, haec rationalitas est rationalitas, haec animalitas est animalitas, &c. quod ex nostris asserunt Barp. r. d. 5. q. 2. S. de hoc nomine Deus, & Maur. sup. q. 13. univ. dub. 4. imo ipse Doctor r. d. 5. q. 1. E. in illo extra asserit, quod non potest dari conceptus ista ultimata abstracta, quin possit de propriis singularibus praedicari, unde concedit propositiones istas, haec animalitas est animalitas, haec albedinitas est albedinitas, non tamen istam, humanitas est animalitas, quia humanitas non est singularis animalitatis. Tandem communis est opinio apud Scotistas, transcendente posse de aliis abstractis dici, ut humanitas est entitas, est bonitas, &c. quia ad veritatem propositionis, saltem identitae, inquit sufficere infinitatem permissivam, & transcendente talem habent infinitatem, cum sint communia Deo, & creaturis, ideo poterunt in abstracto de aliis praedicari.

76 Dicens, quod nullam propositionem in creatis in qua ultimata abstractum praedicatur de altero ultimata abstracto, vel de suis immediatis inferioribus sub eadem abstractione, & nomine significatis, esse veram, five accidentaliter, & denominative, five essentialiter, five transcendenter praedicatur, ita Doctor cit. quem praeter Scotistas sequitur Ruvius tract. de modo praedicam. Morif. disp. 7. Log. q. 17. imo hanc sententiam voluerunt asserere Mas. Suarez, & alii illis distinctionibus de abstractis, & praecipuum fundamentum est formalitas termini ultimata abstracti, illum enim intelligimus cum Soto d. 5. saepe cit. q. 1. C. qui significat quidditatem absolutissimam simplicem, & praecipuum ab omni eo, quod est quocumque modo extra rationem quidditatis, ergo ut sic praedicat a qualibet habitudine ad quocumque extrinsecum, five essentialiter, five accidentaliter cum illo abstracto habeat communicationem, ergo de nullo alio poterit praedicari, quia ut saepe dictum est, radix veritatis cuiuscumque praedicationis est identitatis, connexio, & communicatio extremorum non solum ut sunt a parte rei, sed ut talibus nominibus significatur. Conf. quia nequit unum praedicari de alio, nisi illud concipiatur ut inexistens illi, & aliquo modo cum eo conjunctum quia ut dictum est radix veritatis praedicationis est unio, & connexio extremorum, sed quando concipitur terminus ultimata abstractus, ut animalitas, vel g. non consideratur ut conjuncta cum humanitate, vel equitate, ergo cum veritate nequit in tali abstractione de ipsa praedicari.

Deinde potest prob. conclusio singularitatem quoad omnes partes: de primo quod nullum abstractum possit de alio denominative praedicari, vel officium, & adum illius dicere, nam vel est sermo de operatione, officio, & actu secundo, sicut est risus respectu risibilitatis, intellectus respectu intellectus, & hoc est falsum, quia nec intellectus est intellectus, nec risus est risibilitas, nec rationalitas est constitutum hominis, sed principium constitutum; vel est sermo de officio, & actu primo, & cum hic fit intrinsecus subiecto, non poterit praedicari accidentaliter, & denominative, ut dicebat Vaf. sed essentialiter, nam risibilitas formaliter est passio, rationalitas formaliter differentia, quod si per passionem, & differentiam intelligantur secundae intentiones, sic est praedicatio denominativa, sed non est de ultimata abstractis, nam, & proprietates concernunt hanc, & illam proprietatem, & risibilitas, hanc, & illam risibilitatem.

77 Secundo contra Hurr. prob. quod istae sint falsae, humanitas est rationalitas, est animalitas, ad hominem negat enim hanc Petrus est humanitas, quia licet Petrus in se humanitatem includat, tamen ultra illam habet substantiam, praedicatum autem debet saltem confusis significare, quicquid dicit subiectum, subsumimus, sed humanitas ultra rationalitatem includit animalitatem, quam rationalitas ut est abstracta nec confusis dat intelligere, ergo nequit verum dici de humanitate, idem dicendum de animalitate respectu rationalitatis. Sed neque ambo conjuncta poterunt praedicari, quia ut sic rationalitas deberet praedicari ut differentia divisa generis, & constitutiva speciei, & per consequens ut unum ad alterum, quod modus significandi repugnat ultimata abstracto. Tum quia negat etiam ipse hanc propositionem Deus voluntate intelligitur, quia ut sic datur intelligi conceptus noster, quo voluntas reduplicative sumitur, & concipitur ut principium operis, sed etiam in his propositionibus involvitur noster conceptus, quo reduplicative animalitas secundum se, & rationalitas in se concipitur, praedicando a quocumque alio, ergo &c. non enim abstracta datur, nisi per intellectum. Nec valet, quod ait Averf. rationalitatem tunc non praedicari in quale, & ut differentiam, sed in quid, & ut genus, hoc enim iam fuit supra impugnatum disp. 6. q. 4. offendendo veritatem illius regulae Diversorum generum non subalternantur posteriorum, &c. Accedit etiam, quod abstracta ultimata se habent ut pars, quae nequit de toto praedicari ex dictis disp. 5. q. 1. art. 4. & hanc eandem rationem adducit Aureol. 1. d. 4. p. 2. art. 2.

78 Tertio contra diversas acceptiones ultimata abstracta a Suarez. Fonseca. & aliis adducta urgetur, quia sunt distinctiones impliciter, nam ultimata abstractum ex sua ratione formali abstrahit ab omni eo, quod est extra propriam quidditatem, ut ex vi nominis deducitur, ergo nequit sumi, ut aliquo modo respicit inferiora, aliter non esset ultimata abstractum. Per quod offenditur etiam ultimata abstractum non posse de suis singularibus praedicari, quia ab illis non abstrahere, & tum quia etiam albedo postea dici ultimata abstracta, quia tantum concretionem habet ad propria individua, quod est falsum, nec implicat praescindere rationem communem a suis inferioribus, aliter nulla daretur abstractio inter universalia.

Tandem quod conclusio verificetur, etiam in transcendentibus (quod etiam fultur Vallo super art. 3. formal. pag. nobis 359. & probable putat Masc. cit.) probatur, infinitas illa permissiva nisi aliud est, quam communitas, & indifferentia ad creatam, & incretam, sed quam funtuntur transcendentia ut ultimata abstracta praecedunt ab ista indifferentia, quae habet ut passio, & est extra rationem formalem entitatis, ergo non potest esse ratio identitae veritatis, ut est infinitas formalis, & positiva in divinis; patet consequenter, nam ideo animalitas non potest de humanitate dici, quia abstracta potentia, & habundans ad inferiora, ergo idem de identitate dicendum. Tum quia ait Doctor, quod omnis identitae praedicationis in creatis est formalis r. d. 8. q. 4. ad 1. sed entitas ut abstracta nequit formaliter praedicari, aliter diceret concretionem ad id, cui adiaceret. Nec juvat, quod aliqui dicunt, peculiare esse abstractis transcendentibus de omnibus dici, quia prius conceptus, quem de re aliqua formamus, est, quod non sit nihil, sed aliquid, non in-vat, quia concedimus rationem entis includi in conceptibus inferiorum, & aliud est de illis praedicari ut ultimata abstracta, nam entitas ut sic dicit rationem entis ut ad inferioribus praecipiam, falsum est autem, humanitas esse rationem entis praecipiam.

79 Sed contra praedicta argum. quod saltem praedicta essentialia possint in abstracto praedicari de inferioribus. Tum quia verba superiora essentialiter includuntur in inferioribus, ergo poterunt de illis praedicari, hoc enim quod res est, vel non est, oratio dicitur verba vel falsa. Tum 2. sicut homo definitur per animalitatem, & rationalitatem, tamen definitionis possunt de definito praedicari, ergo erit verum dicere, humanitas est animalitas, & rationalitas, vel saltem humanitas est animalitas rationalis. Tum 3. considerando has duas naturas, humanitatem, scilicet, & equitatem, concipimus illas convenire, & differre, ergo poterit abstracti conceptus communis ab illis in quid praedicabilis, talis erit conceptus animalitatis, quia ratione r. 7. Met. 43. adducit hanc praedicationem differentia superioris de inferiori in abstracto, scilicet pedem est pedalitas, quod dicitur; & Scotus ipse d. 5. cit. E. concedit hanc, haec humanitas est humanitas, haec albedinitas est albedinitas, & subdit quod non oportet, quod in aliqua abstractione abstractum non praedicetur de aliquo, nec aliquid de ipso, quia hoc est impossibile, sed sufficit ad praedictum hoc, quod ultimata abstractum, hoc est ab omni alterius naturae, & a supposito proprio, non a singulari.

de illo non praedicetur aliquid formaliter, nisi praedicetur per se primo modo.

Resp. ex dictis ad 1. non sufficere ad veritatem propositionis veritatem significatorem, sed etiam veritatem modorum significandi requiri, nam quando resignificatur ut praedicans ab alia, & postea de illa praedicatur, non conformatur rei illa propositio, ut est in se, quia licet res illa denotetur, non tamen ut alteri communicata, quando verba est parte rei, aliter istae essent verae, Petrus est albedo, est humanitas, &c. Ad 2. non potest in recto humanitas desinire, per analogationem possimus dicere sapientiam, bonitatem, iustitiam, &c. non esse ultimata abstracta, & ideo non praescindere ab infinitate, unde possunt ad invicem praedicari in sensu identico, quod non evenit in creatis; ultimata autem abstractum sapientiae erit quidditas divinae sapientiae, quod sensu forte non est vera haec propositio, in Deo ratio sapientiae identice est ratio sapientiae propter radicalem infinitatem, quae est in essentia, etiam ut ab infinitate formali praescindit. Possimus adhuc respondere, quod modus intrinsecus praedicatur in primo modo iuxta dicta in 2. p. Infit. tract. 1. cap. 3. & consequenter, quod ab ipso ultimata abstractum non abstrahit, nam cum Doct. ait ultimata abstractum praescindere ab omni eo, quod est quocumque modo extra rationem rei, debet intelligi positive; modus enim intrinsecus (est) non poterit in secundo modo praedicari non dicitur ita esse extra rationem rei, sed tantum negative, quae expolitio videtur de mente Doct. quod 5. C. & r. d. 8. q. 3. Y. dum ait, quod abstrahendo sapientiam, & bonitatem a quocumque est extra rationem ejus formalis, utraque adhuc remanet formaliter infinita; sed hoc est negotium theologorum. Ad 3. autem, est falsum, quo a simili, negatur etiam consequenter, quia cum modo concipiendi significatur illa extrema explicite, ut distincta cum fundamento in re, nequit deinde unum de altero enunciari, nam esset dicere hoc ut ab illo distinctum est eadem cum illo, ut optime notat Amic. Ad 3. negamus animam in communi esse ultimata abstractum.

79 Secundo arg. ad idem. Tum quia a concretis ad abstracta tenet consequentia, etiam in ultimata abstractis, nam valet dicere in divinis, Sapiens est iustus, ergo sapientia est iustitia. Neque dicas, esse verum identice propter infinitatem extremorum, quia cum infinitas sit motus intrinsecus, & per consequens extra quod dicitur sapientiae, & iustitiae, & ultimata abstracta praedicantur ab omni eo, quod aliquo modo est extra rationem formalem, iam illa extrema praescin-

dent ab infinitate, ergo infinitas non est ratio veritatis illius praedicationis. Tum 2. humanitas, & animalitas ratione solum desinuntur, at haec distinctio sicut non auferri identitatem realem, ita nec veritatem propositionis. Tandem haec est vera, anima rationalis est anima, & tamen est inter abstracta.

80 Resp. a concretis ad abstracta tenet consequenter, quod non sunt ultimata abstracta, & non se habent ad modum partis ut notat Doctor. q. 16. univ. ad 3. prime. prob. dicimus esse veras praedicationes similes in divinis in sensu identico propter infinitatem; ad impugnationem possimus dicere sapientiam, bonitatem, iustitiam, &c. non esse ultimata abstracta, & ideo non praescindere ab infinitate, unde possunt ad invicem praedicari in sensu identico, quod non evenit in creatis; ultimata autem abstractum sapientiae erit quidditas divinae sapientiae, quod sensu forte non est vera haec propositio, in Deo ratio sapientiae identice est ratio sapientiae propter radicalem infinitatem, quae est in essentia, etiam ut ab infinitate formali praescindit. Possimus adhuc respondere, quod modus intrinsecus praedicatur in primo modo iuxta dicta in 2. p. Infit. tract. 1. cap. 3. & consequenter, quod ab ipso ultimata abstractum non abstrahit, nam cum Doct. ait ultimata abstractum praescindere ab omni eo, quod est quocumque modo extra rationem rei, debet intelligi positive; modus enim intrinsecus (est) non poterit in secundo modo praedicari non dicitur ita esse extra rationem rei, sed tantum negative, quae expolitio videtur de mente Doct. quod 5. C. & r. d. 8. q. 3. Y. dum ait, quod abstrahendo sapientiam, & bonitatem a quocumque est extra rationem ejus formalis, utraque adhuc remanet formaliter infinita; sed hoc est negotium theologorum. Ad 3. autem, est falsum, quo a simili, negatur etiam consequenter, quia cum modo concipiendi significatur illa extrema explicite, ut distincta cum fundamento in re, nequit deinde unum de altero enunciari, nam esset dicere hoc ut ab illo distinctum est eadem cum illo, ut optime notat Amic. Ad 3. negamus animam in communi esse ultimata abstractum.

Quae hucusque diximus de modis praedicandi in abstracto, & in concreto quoad primas intentiones, eadem omnino verificatur, de terminis secundarum intentionum tam inter se, quam in ordine ad primas, ita ut in propositionibus accipiatur termini ut communicationem quandam, & connexionem dicunt ad invicem, non ut praescindunt a tali communicatione.

DISPUTATIO UNDECIMA.

De Syllogismo in Communi, seu Discursu.

1 **P**rius Librorum de interpretatione, in quibus de Enunciatione, & ejus speciebus agit Arist. subiungit deinde librorum Priorum, in quibus de Syllogismo secundam formam tractat, ut ab omni materia, five necessaria, five probabilis, five impossibili praefinitur, ejus principia declarat, multaque passiones de ipso demonstrat, ut vidimus 1. p. Infit. tract. 3. Ex quibus deducit ut Syllogismus in se, & secundum virtutem continentiam est in his libris subiectum, ut cum Scoto 1. Prior. quae 2. docuimus in quaest. Proem. Nec sufficit, quod Arist. 1. Prior. cap. 1. dicit, se velle de demonstratione disputare, quae quod finis ipsius fit absoluta cognitio demonstrationis, & consequenter quod obiectum horum librorum sit Demonstratio, quae auctoritate permoti aliqui dixerunt, Priorum, & Posteriorum librorum unum tractatum consistere. Nec argui, quia communis opinio tenet, librorum Priorum esse distinctum tractatum a libris Posteriorum, sicut distincta debet esse explicatio subiecti, qualis est Syllogismus, & partialis, ut est Demonstratio. Soli igitur innere voluit Arist. cognitionem Syllogismi in Communi de servare demonstrationem, sicut cognitio cuilibet superioris praevigetur distincta cognitioni cuilibet inferioris. De ista igitur Syllogismo in Communi post Disp. de Enunc. agimus in praesenti, desigimus Aristotelis inhaerentes, & quia fore omnia, quae ad formam pertinent ipsius, in 1. p. Infit. tract. 3. juxta explicativum pauca hic subiungemus, data operari pretermittimus, quia aliorum speculationum.

QUESTIO I.

An discursus differat ab Argumentatione.

Documentum est Aristot. 2. de An. 146. quod ponens differentiam inter duos, utrumque oportet cognoscere, igitur ut videmus, an Discursus differat ab Argumentatione, seu Syllogismo (pro eodem enim sumimus Syllogismum, & Argumentationem (necessesse erit prius considerare, quod sit Discursus, & quid Argumentatio.

Discursus ergo est tertia intellectus operatio, quae ex uno noto aliquid ignotum deducit, & inferendo dicitur discursus, quasi quidam cursus, motus, & progressus, quae ex uno tanquam a termino, a quo intelligendus pergit ad ignotum tanquam ad terminum ad quem; et quae definitione colligitur, non sufficere, quod intellectus duos cognoscit unum post aliud, nam sic plures apprehensiones, vel iudicia discretis sibi invicem succedentia essent discursus: sed requiritur, quod unum aliquid cognoscatur, quod dupliciter potest contingere, vel ut per dictum ordinem; & habitudinem objectivam, ut si quis cognosceret Solem esse, diem esse, & diem a Sole ut a causa dependere, & hoc non sufficit ad discursum, nam hoc non pertinet ad secundam intellectus operationem; esseque vel ut nunc, vel per plura iudicia illorum obiectorum ad invicem dependentium, sicut etiam iudicia complexa possunt per primam operationem

apprehendi, quae operatio non est iudicium, sed iudicii, & complexi obiecti apprehensio; secundo contingere potest, ut per dicta habitudinem inter assensus illorum obiectorum, ita ut intellectus assensetur uni, quia habuit ad aliud assensum, & ex vi illius esset assensum alterius, & hoc modo intelligi debet definitio discursus.

3 Quapropter tria interveniunt ad discursum cognitio noti, cognitio ignoti, & illatio, seu deductio ignoti ex noto, primum dicitur antecedens, secundum consequens, tertium consequentia, quae est nexus utriusque, potestque explicari exemplo secundae operationis, nam sicut in iudicio adest apprehensio subiecti, apprehensio praedicti; sic in discursu adest iudicium antecedens noti, & consequens ignoti, & sicut in iudicio adest connexio terminorum per copulam est significata, in qua formaliter consistit iudicium, ita in discursu adest connexio propositionum per ly ergo significata, in qua connexione, & illatione consistit discursus formaliter, ut notat Lieber, quae 3. pro. in illo colligitur, quae est an Theologia sit scientia. Adest tamen secundum aliquos haec differentia, quod iudicium in secunda operatione quandoque est affirmativum, quandoque negativum, unde duplici nomine compositionis, scilicet, & divisionis circumferri solet, ad discursum formaliter semper est affirmativum, quavis enim aliqua ad conclusio fit negativa, tamen illatio semper est affirmativa, quatenus intellectus iudicat consequens recte ex antecedenti deduci, sed hoc potius verificatur de cognitione reflexa, quae intellectus post discursum iudicat talem discursum esse rectum, quam de ipso conclusivum assensum, seu